

Saknr. 12/4554-2

Ark.nr. C50 &13

Saksbehandler:

Tore Lahn

Ny, helhetlig verdensarvpolitikk –høring. Uttalelse fra Hedmark fylkeskommune

Fylkesrådets innstilling til vedtak:

::: Sett inn innstillingen under denne linja ↓

Fylkesrådet i Hedmark avgir slik uttalelse til dokumentet “Ny, helhetlig verdensarvpolitikk”:

Fylkesrådet i Hedmark finner utkastet til en ny, norsk verdensarvpolitikk både gjennomarbeidet, klart framstilt og interessant. Notatet peker på viktige utfordringer, og på prioriteringer og satsingsområder som i all hovedsak støttes. Rådet vil likevel framheve noen punkter som fra Hedmarks ståsted oppleves som særlig viktige, også noen som vi mener kan framheves enda tydeligere i dokumentet.

Fylkesrådet støtter forslaget om å utrede en samisk verdensarv. Hedmark har den sørligst forekommende samiske bosettingen basert på tradisjonell samisk næring.

Fylkeskommunene har regionalt ansvar for kulturminnene, og har høy kompetanse og erfaring innen dette feltet. Det regionale nivået er viktig også for utarbeidelse av regionale og kommunale planer, og er en viktig utviklingsaktør og pådriver for lokal nærings- og samfunnsutvikling. Fylkeskommune og Fylkesmann bør derfor vektlegges sterkere som sentrale aktører i forvaltningen av verdensarven og verdensarvområdene. Statens naturoppsyn er en viktig aktør innen overvåking og rapportering, men med myndighet og veiledningskompetanse primært på natur og naturforvaltning. Innen kulturminnevernet bør det fortsatt være den regionale kulturminneforvaltninga i fylkeskommunene som er myndighet, veileder og rådgivingsorgan.

Fylkesmuseene er viktige aktører innen kunnskap, informasjon og formidling, og bør ha en sentral rolle som ressursinstitusjoner innen disse feltene. De bør kunne fylle den rollen departementet tiltenker de såkalte *sentre*. Hedmark fylkesmuseum, gjennom sin avdeling Nord- Østerdalsmuseet, vil kunne være en viktig aktør på Hedmark-sida av Circumferensen, i verdensarvsammenheng.

Satsing på utdanning og kompetanseoverføring for tradisjonshåndverk må framheves som en overordnet og overgripende prioritering. Det er av helt sentral betydning for vedlikehold og istandsetting av kulturminnene, for bevaring av verdensarvrelaterte immaterielle kulturminner med høy egenverdi, og som grunnlag for ny næring og generell verdiskaping. Tradisjonshåndverk omfatter foruten bygningsfag mange viktige, lokale tradisjoner av høy verdi, ikke minst knyttet til tradisjonelt kvinnearbeid og til samisk duodji.

Fylkesrådet i Hedmark ønsker en mer helhetlig politikk for verdensarv i Norge velkommen, og ser gjerne at den nedfelles i en ny Stortingsmelding. Vi ser også behovet for at en nasjonal politikk med tydelige satsingsområder gjenspeiles i de årlige statsbudsjettene. Det vil skape større handlingsrom og forutsigbarhet for de kommunale og regionale forvaltningsnivåers arbeid med verdensarven.

[::: Sett inn innstillingen over denne linja ↑](#)

[... Sett inn saksutredningen under denne linja ↓](#)

Trykte vedlegg:

Ny, Helhetlig verdensarvpolitikk – høringsdokument. Miljøverndepartementet, mars 2012

-

Utrykte vedlegg:

-Regionplan for Røros bergstad og Circumferensen, Hedmark fylkeskommune og Sør-Trøndelag fylkeskommune, 2012

Hamar, 12.06.2012

Per-Gunnar Sveen
fylkesrådsleder

FYLKESRÅDETS VURDERING OG KONKLUSJON:

Ny helhetlig verdensarvpolitikk -Høring Uttalelse fra Hedmark fylkeskommune

Fylkesrådets vurdering og konklusjon fremgår av vedtaket som er identisk med høringsuttalelsen som avgis.

Fylkesrådets vedtakskompetanse

Fylkesrådets vedtakskompetanse er hjemlet i FT-sak 95/11.

SAKSUTREDNING:

Ny helhetlig verdensarvpolitikk –høring. Uttalelse fra Hedmark fylkeskommune

Innledning

Bakgrunn for dokumentet og for Hedmark fylkeskommunes uttalelse

Miljøverndepartementet nedsatte i 2010 en gruppe med oppdrag å utarbeide et forslag til en helhetlig forvaltning av verdensarven i Norge. Bakgrunnen er et behov for å samordne forvaltningen i en nasjonal politikk for så vel forvaltning av våre verdensarvområder, utredning av og fremming av ny verdensarv og deltakelse i internasjonalt verdensarv arbeid. Hovedkonklusjonene fra dokumentet vil bli innarbeidet i den nye Stortingsmeldinga om kulturminner som ventes ferdig i løpet av 2013.

Hedmark fylkeskommune har fulgt arbeidet, og deltatt i involveringsmøter underveis. Sommeren 2010 vedtok Unescos verdensarvkomité å utvide verdensarv Røros bergstad til *Røros bergstad og Circumferensen*, etter en grundig prosess der Sør-Trøndelag og Hedmark fylkeskommuner har spilt en viktig rolle. Vedtaket i Verdensarvkomiteen innebærer at Hedmark har fått både kjerneområder og buffersone for verdensarv innafor fylkesgrensene.

I 2012 vedtok Fylkesrådet i Hedmark og Fylkestinget i Sør-Trøndelag *Regionplan for Røros bergstad og Circumferensen*. Det er et plandokument etter Plan- og bygningsloven, som skal være et overordnet dokument for forvaltning, kunnskapsoppbygging, formidling og næringsutvikling innafor Circumferensen. Planen ble laget med bred lokal involvering. Til regionplanen skal knyttes en handlingsplan, som er fremmet for politisk behandling i de to fylkeskommunene for innværende og neste år, og som skal rulleres årlig.

Regionplan for Røros bergstad og Circumferensen tar opp mange av de samme saksområder og utfordringer som Miljøverndepartementets høringsnotat, og legges derfor for en stor del til grunn for Fylkesrådets vurdering og uttalelse. Utkastet til regionplanen er tidligere i prosessen gitt departementet som et innspill til arbeidet, fra Sør-Trøndelag fylkeskommune.

Utredning

Bakgrunn

Høringsnotatet har en interessant gjennomgang av den internasjonale og den norske historikken når det gjelder verdensarv. Fra det internasjonale nivå er det lagt en rekke premisser som gjennomgås på en god og forståelig måte, og som viser fram mot det som er dokumentets hovedanliggende: Norges forvaltning av et økende antall verdensarvområder, og behovet for en ny, helhetlig politikk for dette.

Høringsnotatets hovedkonklusjoner

Høringsnotatet vektlegger to overordnede prioriteringer for en ny, norsk verdensarvpolitikk (kap. 4.1):

1. å sikre verdensarven vi har i dag
2. å arbeide videre med nominasjoner i henhold til den tentative lista.

I tillegg til disse hovedprioriteringene, tilrår en bl.a. å vurdere framtidig nominasjon av potensiell samisk verdensarv. Som sørligste fylke med definert samisk bosetting, vil Hedmark kunne bli berørt av en oppfølging av dette punktet. Det foreslås også å åpne for transnasjonale serienominasjoner – en samisk verdensarvnominasjon vil kunne være en slik.

Øvrige tema og tilrådinger

Under temaet *organisering, aktører og samarbeid* (4.2) foreslås det etablering av faste fora for samarbeid mellom verdensarvområdene, mellom de enkelte områder og statlige myndigheter, og egne verdensarvråd for det enkelte område. Dette siste er etablert og ble konstituert i 2012 for Røros bergstad og Circumferensen. Også forslaget om å opprette en stilling som Verdensarvkoordinator for hvert område er allerede satt ut i livet i vårt område. Endelig foreslås det å gi Statens naturoppsyn en rolle i overvåkinga av verdensarvområdene, med ansvar for å rapportere brudd på plan- og bygningsloven innfor området. Hedmark fylkeskommune har allerede et godt samarbeid med SNO om dette i verneområdene både i og utafor Circumferensen, og arbeider med å finne faste former for slik overvåking og rapportering.

Miljøverndepartementet tilrår videre at det utarbeides *forvaltningsplaner* for alle verdensarvområdene innen 2014. (4.3) Hedmark og Sør-Trøndelag fylkeskommuner har ment at funksjonen til en forvaltningsplan bør kunne ivaretas av den allerede utarbeidete regionplanen. Når det nå foreslås at det utarbeides en mal for en slik plan, vil vi bedre kunne vurdere om dette er tilstrekkelig.

Det foreslås vurdert buffersoner for alle verdensarvområdene, som innarbeides i de kommunale planverktøyene (4.4). Circumferensen utgjør buffersone for kjerneområdene i verdensarven *Røros bergstad og Circumferensen*. Bedre nasjonale retningslinjer for bruk av buffersone vil være avklarende for forvaltningen i kommunene, og for den regionale forvaltningas rådgiving til kommunal planlegging og forvaltning.

I høringsnotatet foreslås å forbedre rapporteringsrutinene fra verdensarvområdene til Staten (4.5), med faste, forenklede rapporteringer, med målbare indikatorer. Disse skal være allment tilgjengelige. Et slikt redskap vil kunne gjøre også de 6-årige rapportene til verdensarvkomiteen både enklere og mer målorienterte.

Departementet vil tilrå at det opprettes gode *sentre* for informasjon og formidling i områdene (4.6), men vil la lokale forhold avgjøre hvordan disse skal organiseres. Til nå har Rørosmuseum hatt en slik funksjon for verdensarv Røros bergstad, etter utvidelsen kan det være naturlig at også Hedmark fylkesmuseum får et ansvar og en økt kompetanse for å ivareta disse funksjonene, da primært for de sørlige områdene av Circumferensen.

Formidling (4.7) er et viktig tema også i vår regionplan. En felles formidlings-, utdannings- og informasjonsstrategi for den norske verdensarven, herunder skilting, vi gi bedre muligheter for å dra nytte av hverandres arbeid, og generelt styrke kvaliteten og omfanget av denne type virksomhet i områdene. Sentrale myndigheter vil kunne utarbeide sentralt nettsted, og utvikle basismateriell. Museene og Statens naturoppsyn foreslås styrket som kunnskapsbaser og veiledningsinstitusjoner. Når det gjelder SNO kan det vurderes om man skal avgrense deres ansvarsområde i så måte til deres kompetanseområde innen naturforvaltningen, mens kulturminnesiden må ivaretas av museene og kulturminneforvaltningen.

Det legges opp til å bygge opp den lokale forvaltningskompetansen gjennom årlige samlinger for verdensarvområdene, (4.8.), og for at sentrale forvaltningsaktører får bedre anledning til å delta i internasjonalt verdensarv arbeid. Utdanning i tradisjonshåndverk som er nødvendig for arbeidet med verdensarven, tenkes prioritert. Innen verdensarv Røros bergstad er det bygd opp et av landets beste bygningshåndverksmiljøer gjennom Rørosmuseet og Uthusprosjektet. Mange av de som er tilknyttet disse er hedmarkinger, en utvidelse av disse håndverksmiljøenes virkeområde er også påtenkt i regionplanen, slik at de kan styrkes både i kapasitet og kompetanse. Tradisjonshåndverk omfatter også andre fagområder, ikke minst innen tradisjonelt kvinnearbeid, og i sørsamisk håndverk (duodji). Slik håndverkskompetanse har relevans både som en viktig del av verdensarvens immaterielle kulturarv og som potensiale for ny verdiskaping.

Tradisjonshåndverk tas også opp under temaet *skole og utdanning*(4.9), med forslag om å styrke slik utdanning. Av andre satsinger innen skole og utdanning nevnes etterutdanning for lærere, og støtte til besøkspakker gjennom Den kulturelle skolesekken og den naturlige skolesekken.

Departementet tilrår større satsing på internasjonalt arbeid (4.10), med deltakelse i ulike samlinger og organer, og med norske bidrag gjennom sin kompetanse og økonomisk støtte til prosjekter i andre land. Verdensarvordningen skal ut fra sin idé fremme internasjonal forståelse og internasjonalt samarbeid. Hedmark fylkeskommune prioriterer generelt internasjonalt samarbeid høyt, og har bl.a. gjennom egen internasjonal avdeling gode forutsetninger for å kunne yte bidrag i så måte.

Endelig foreslås at verdensarven prioriteres i Miljøverndepartementets nye strategi for verdiskaping knyttet til kultur- og naturarven (4.11). Verdiskapingsbegrepet er sentralt også i regionplanen, og begrepet står på fire søyler: det kulturelle, sosiale, økonomiske og miljømessige.

Verdiskapingsbegrepet griper derfor over flere hovedtemaer i verdensarvsammenheng, og kan, brukt på rett måte, virke til å få ulike interesser og tilnærminger til å trekke i samme retning.

Fylkesrådets drøfting

Fylkesrådet finner utkastet til en ny, norsk verdensarvpolitikk både gjennomarbeidet, klart framstilt og interessant. Notatet peker på viktige utfordringer, og på prioriteringer og satsingsområder som i all hovedsak støttes. Rådet vil likevel framheve noen punkter som fra Hedmarks ståsted oppleves som særlig viktige, og som vi mener kan framheves enda tydeligere.

Mye av det som i dokumentet kan framstå som ulike politikkområder, omhandler i virkeligheten ulike sider av samme tema, eksempelvis vil kunnskap og kompetanse om tradisjonshåndverk komme inn under, og ha stor betydning for, både kunnskap, utdanning, forvaltning av kulturminner, og næringsutvikling.

I en mulig utredning av en samisk verdensarv må de sørsamiske tradisjoner inngå, og den samiske befolkning i Hedmark involveres, som representanter for den sørligste utløper av tradisjonell samisk bosetting og næringsvirksomhet. Det må skje både gjennom de formelle samepolitiske fora og forvaltningsorganer, men også gjennom lokal involvering. Sørsamisk historie er også knyttet sammen med historien til Røros kobberverk, og dermed også til vårt nåværende verdensarvområde, som delvis består av tradisjonelt samiske områder.

Fylkeskommunene har regionalt ansvar for kulturminnene, og har høy kompetanse og erfaring innen dette feltet. Det regionale nivået er viktig også for utarbeidelse av regionale og kommunale planer, og er en viktig utviklingsaktør og pådriver for lokal nærings- og samfunnsutvikling. Fylkeskommune og Fylkesmann bør derfor vektlegges sterkere som sentrale aktører i forvaltningen av verdensarven og verdensarvområdene. Statens naturoppsyn er en viktig aktør innen overvåking og rapportering, men med myndighet og veiledningskompetanse primært på natur og naturforvaltning. Innen kulturminnevernet bør det fortsatt være den regionale kulturminneforvaltninga i fylkeskommunene som er myndighet, veileder og rådgivingsorgan.

Fylkesmuseene er vesentlige aktører innen kunnskap, informasjon og formidling, og bør ha en sentral rolle som ressursinstitusjoner innen kunnskap, formidling og informasjon, og bl.a. fylle den rollen departementet tiltenker de såkalte *sentre*. Hedmark fylkesmuseum, gjennom sin avdeling Nord- Østerdalsmuseet, søker å styrke sin samhandling med Rørosmuseet, og vil kunne være en viktig aktør på Hedmark-sida av Circumferensen, i verdensarvsammenheng.

Satsing på utdanning og kompetanseoverføring av tradisjonshåndverk må framheves som en overordnet og overgripende prioritering. Det er av helt sentral betydning for vedlikehold og istandsetting av kulturminnene, for bevaring av verdensarvrelaterte immaterielle kulturminner med høy egenverdi, og som grunnlag for ny næring og generell verdiskaping.

Det er viktig at notatet følges opp i en forpliktende politikk, ikke minst ved at de viktigste konklusjonene videreføres i ny Stortingsmelding om kulturminner. For de kommunene i Hedmark som i løpet av de siste to år er blitt lokaliseringsområder for verdensarv, er det viktig å ha både en klar statlig politikk å basere sin forvaltning på, og også en økonomisk politikk med tilstrekkelig avsatte ressurser fra sentralt hold. Hedmark fylkeskommune har gjennom sin regionplan for verdensarven Røros bergstad og Circumferensen, utarbeidet i samarbeid med Sør- Trøndelag fylkeskommune og med bred lokal deltaking, fastlagt en del premisser. Mange av disse vil få en langt bedre forankring gjennom en tydeligere nasjonal politikk for verdensarv, og ikke minst en større mulighet for gjennomføring ved en ressursmessig satsing på tiltak i verdensarvområdene, i tråd med denne politikken intensjoner.

[... Sett inn saksutredningen over denne linja ↑](#)

